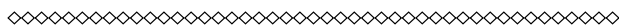

Jak vzniká v současném hyperpostmoderním, konzumním a hodnotově zmateném světě pocit národní identity? Existuje ještě vůbec tento zvláštní stav lidského individuálního a kolektivního vědomí? Máme ještě potřebu hlásit se k nějakému souborů idejí, hodnotových postojů a interpretací minulosti? Či jsme jen pasivně vlečeni všudypřítomnými principy globalizace, komunikační povrchnosti a politické manipulace? O národní identitě se v poslední době zdánlivě hodně hovoří. Většinou je to však téma adeptů politické moci, kteří po ni prostředky sugestivní rétoriky volají v potřebě dosažení svých krátkodobých cílů. Přitom je tak důležité, aby každý národ, který je propojen společným jazykem, systémem institucí, prostorem a historií byl integrován i určitým sebevědomím a nadějí a vírou v budoucnost. A také respektem a úctou k dějinám, společným hodnotám, autoritám a kultuře. Včetně hudby.

Výše napsané možná působí jako projev pozdního obrozenectví či archaizující nostalgie po překonaných hodnotách, které moderní člověk už ani nepotřebuje. Možná... Na druhou stranu je však stále zřejmější, že absence tohoto kolektivního respektu k hodnotám vede k nekončícím zmatkům v rovině celospolečenské a také ke ztrátě identity v rovině individuální. Jakoby se vracel čas Komenského *Labyrintu*. Člověk se bez pocitu svých kořenů a vědomí kulturní blízkosti s lidmi ve svém okolí stává mnohem jednodušeji hříčkou šikovných manipulátorů, kteří s jeho emocemi, názory, majetkem a osobností integritou provozují svoji prapodivnou hru.

How is a nation's sense of identity formed in the confusion of values typical of today's hyper-postmodern world? Does this strange state of individual and collective human consciousness even exist any more? Do we still feel the need to adhere to a set of ideals, values, and historical interpretations? Or are we merely in the tow of the ubiquitous principles of globalisation, superficial communication, and political manipulation?

There has been much talk of national identity lately. However, it is usually brandished as a theme by aspirants to political power, who extol it with suggestive rhetoric as a means of achieving their immediate goals. And yet it is of vital importance that every nation, which is united by a common language, its system of institutions, a shared location and history, was integrated with a certain self-confidence, faith, and hope for the future. And with a respect for its history, shared values, authorities, and culture – including music.

The above paragraph might come off as a text from the Victorian age or as archaising nostalgia for antiquated values that modern man has no need of any more. Maybe... On the other hand, it is becoming ever clearer that the absence of this collective respect for values leads to endless confusion on the societal level and to the loss of identity on the individual one. As if we were returning to the time of Comenius's *Labyrintb*. Detached from his roots and unaware of his cultural proximity to the people around him, man is much easier

Petr DANĚK
(Praha)

Hudba jako cesta k národní identitě (ke 100. výročí vzniku Československé republiky)

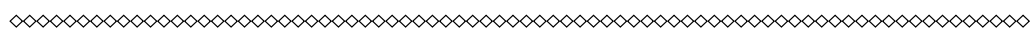
Petr DANĚK
(Prague)

Music as a path to national identity (on the 100th anniversary of the Czechoslovak Republic)

Hudba sehrávala v našich dějinách velice důležitou roli při utváření národní i osobní identity. Bylo tomu tak vždy, ať jsme byli relativně samostatní či náš národ žil v soustátí s jazykově jinak hovořícími Evropany. Hudba doprovázela zlomové okamžiky našich národních dějin, asistovala při korunovacích, svatbách, panovnických pohřbech či jiných významných slavnostech společenských elit. Byla však přítomna i ve chvílích dramatických, bitvách či mocenských střetech. A neméně významně, často nesena i velkou mírou kreativity, doprovázela duchovní a náboženský život všech konfesí, které se ucházely v Čechách o přízeň a duši i obyčejného člověka. Hudba dlouhou dobu dominovala i v procesu výchovy a vzdělávání. Stala se základem humanistického školství renesance i baroka a zvláště ve spojení se slovem vyjadřovala důležitá sdělení, která nebylo možno předat lépe a působivěji. V dobách společenských proměn Evropy 19. století pak hudba sehrála téměř klíčovou roli při utváření moderních národů. Hledala témata, vyhraněný národní styl a nonverbální sdělení, která nastupující buržoazii pomáhala utvářet pocit oprávněnosti jejich podílu na společenských a politických změnách. V závěru romantismu se pak hudba stala mocnou zbraní v procesu hledání sebeurčení téměř všech evropských národů.

Letošní rok je v mnoha ohledech výjimečný, právě z pohledu utváření naší národní identity. Osmička v konci aktuálního letopočtu nám připomíná důležité okamžiky především v našich moderních dějinách a vybízí nás nejen k oslavám, ale také a možná především k určité sebereflexi, ohlédnutí a i zamyšlení. Před sto lety vznikla naše republika, která přes všechny proměny, problémy, ohrožení, destrukce, okupace a zpochybňování trvá dodnes. Republika, která umožnila rozvoj českého a slovenského jazyka a kultury a dala i nové impulzy pro hudební tvorbu a její interpretaci a percepci.

Festival Pražské jaro se rozhodl připomenout výročí vzniku republiky odvážně koncipovanou dramaturgií. Měrou nebývalou zařadil do letošního festivalového programu i rozsáhlý výběr ze skladeb českých a slovenských autorů posledního století, s jedinečným akcentem na hudbu nové nastupující generace skladatelů. Je to na jednu stranu troufalost a riskování, neboť běžný posluchač dneška chce slyšet především to, co už dobře zná. Na stranu druhou je však tento krok projevem téměř státotvorným a v dobrém slova smyslu edukativním. Krokem,

prey for skilled manipulators who conduct their own queer games with his emotions, opinions, property, and personal integrity.

Music has played a major role in our history in the formation of both national and personal identity. It has always been so, regardless of whether we were relatively independent or part of a union of states with different languages. Music accompanied the turning points in our nation's history, it assisted during coronations, weddings, royal funerals, and other principal celebrations of the social elite. However, it was also present in the tumult of battle or the dramatic clash of conflicting powers. And just as importantly, often with great creative vigour, it enriched the spiritual and religious life of all the different denominations that strove for the soul and favour of even the simplest commoner in the Czech lands.

For a long time, music also dominated the process of education and upbringing. It was the foundation of the humanist pedagogy of the Renaissance and the Baroque, and especially in connection with words it voiced important ideas that could not be expressed in better ways. During social transformations of Europe in the nineteenth century, music played a highly impactful role in the birth of modern nations. It searched for themes, distinct national styles, and non-verbal messages that helped the growing middle class create a sense of entitlement to their share of the social and political changes. By late Romanticism, music had become a powerful tool in the process of self-determination of almost all European nations.

This year is special from many perspectives, exactly for its importance in the development of our Czech national identity. The "eight" at the end of the current date reminds us of numerous major events in modern history and invites both celebration and self-reflection, retrospection and contemplation. A hundred years ago, our republic was born – and it stands here today despite all its transformations, troubles, threats, destruction, occupation, and doubts. A republic that has furthered the development of Czech and Slovak language and culture and has given new impulses for the creation, interpretation, and perception of music.

Prague Spring has decided to commemorate the 100th anniversary of our republic with audacious programming. The present edition of the festival includes an extraordinarily extensive selection of works by Czech and Slovak composers of the past century, with an emphasis on the music of the new generation of artists. It is, on the one hand, a foolhardy risk, as the regular concert-goer today mainly wants to hear familiar tunes and compositions. On the other hand,

který ocení každý, kdo bere vážnou hudbu i jako cestu k hlubšímu poznání sebe i okolního světa. Do festivalového programu tak byly citlivě zařazeny skladby, které reflektují důležité momenty z vývoje naší republiky (Leoš Janáček: *Sinfonietta*; Eugen Suchoň: *Žalm země pod-karpatskej*; Karel Husa: *Hudba pro Prahu 1968*; Michal Müller: *Passacaglia 1918*), komentují či jsou inspirovány děním ve světě (Klement Slavický: *Sinfonietta* č. 4 »*Pax hominibus in universo urbi*«; Bohuslav Martinů: *Symfonie* č. 4) nebo připomínají souvislosti, které by neměly být zapomenuty (Koncert k počtě československých legionářů; Hudba tereziňských autorů). Řada českých a i slovenských skladeb a skladatelů je však uvedena především proto, že jejich hudba je krásná a zaslouží si naši pozornost, neboť vznikly jako součást naší bohaté hudební kultury, která je oceňována i celosvětově (Vítězslav Novák, Iša Krejčí, Pavel Haas, Erwin Schulhoff, Pavel Bořkovec, Luboš Fišer, Luboš Sluka, Alexander Moyzes, Jan Novák, Miloslav Kabeláč ad.). V míře historicky ojedinělé pak na festivalu zazní často ve světových premiérách skladby žijících českých skladatelů, (Lukáš Sommer, Jan Kučera, Pavel Trojan, Ondřej Adámek, Jiří Gemrot, Michal Nejtěk), kteří potvrzují, že vážná hudba žije, je stále tvořena a má schopnost oslovovat posluchače dneška.

Hudební kulturu stoletého vývoje naší republiky reflektuje i dvoudenní muzikologická konference k výročí státnosti. Ve dvou dnech (30. a 31. 5.) umožní předním českým a slovenským hudebním historikům, sociologům, teoretikům a pedagogům, aby se společně zamysleli nad tématy a historickými souvislostmi, které ovlivňovaly vývoj české a slovenské hudby.

Přes všechny proměny současného světa, jejichž dominantní tendencí je nadvláda neosobního konzumu a snaha o opětovnou ztrátu historické paměti, stále platí, že hudba vyjadřuje ze všech umění nejlépe duši národa. Letošní dramaturgie Pražského jara se vedle své úlohy významné festivity našeho hlavního města snaží v této souvislosti i o něco hlubšího a ojedinělého: postihnout proměny této duše posledního století. Snaha výjimečná a hodná našeho zájmu.

however, it is an act of almost stately grandeur, educational in the best sense of the word. A decision that will be welcomed by anyone who sees in classical music the potential for a deeper understanding of oneself and the surrounding world.

And so the festival programme has been carefully invested with compositions that reflect historic moments in the existence of our republic (Leoš Janáček – *Sinfonietta*, Eugen Suchoň – *Psalm of the Sub-Carpathian Land*, Karel Husa – *Music for Prague 1968*, Michal Müller – *Passacaglia 1918*), that react to or are inspired by events in the world (Klement Slavický – *Sinfonietta No. 4 “Pax hominibus in universo urbi”*, Bohuslav Martinů – *Symphony No. 4*), or which commemorate circumstances that should not be forgotten (Tribute Concert to Czechoslovak Legionaries, The Music of Tereziň Composers). A number of Czech and Slovak composers were selected simply for the beauty of their music, which is deserving of our attention for its part in our rich, world-class musical culture (Vítězslav Novák, Iša Krejčí, Pavel Haas, Erwin Schulhoff, Pavel Bořkovec, Luboš Fišer, Luboš Sluka, Alexander Moyzes, Jan Novák, Miloslav Kabeláč, etc.). The festival will also hold an exceptional number of world premieres of works by contemporary Czech composers (Michal Nejtěk, Lukáš Sommer, Jan Kučera, Pavel Trojan, Ondřej Adámek, Jiří Gemrot, Ivan Kurz), who attest to the fact that classical music is still alive, is still being created, and is still capable of appealing to audiences today.

The musical culture of the hundred-year development of our republic will also be the topic of a two-day musicological conference on this anniversary of statehood. For two days (30 and 31 May), eminent Czech and Slovak music historians, sociologists, theoreticians, and educators will debate and contemplate the themes and historical circumstances that affected the evolution of Czech and Slovak music.

Despite all the transformations of the present world, with its predominance towards impersonal consumerism and attempted historical memory loss, music is still the best art for expressing the soul of the nation. With this year's programme, Prague Spring seeks to surpass its glory role of Czech festivity and strives for a more profound and unique achievement: to depict a century of changes in this soul of the nation. An extraordinary endeavour that is worthy of attention.

(Translated by Adam Prentis)

**Zahájení konference:
Petr Daněk
a Markéta Pánková**
(Foto © Pražské jaro –
Zdenek Chrapek)

**David R. Beveridge
a Markéta Hallová**
(Foto © Pražské jaro –
Zdenek Chrapek)

Roman Bělou
(Foto © Pražské jaro –
Zdenek Chrapek)

Con tempo diverso / Vzdálená blízkost společného

Středa 30. května 2018

- 09:30 • zahájení
 Úvodní slovo:
 Roman BĚLOR, ředitel Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro
 Markéta PÁNKOVÁ, ředitelka Národního pedagogického muzea a knihovny
 J. A. Komenského

Chairman: Petr Daněk

- 09:45 – 10:15 David BEVERIDGE: Antonín Dvořák a pojem českosti
 10:15 – 10:45 Lubomír SPURNÝ: Helfertova *Česká moderní hudba*
 10:45 – 11:00 • přestávka
 11:00 – 11:30 Markéta HALLOVÁ: Zestátnění pražské konzervatoře hudby a osud ředitele
 Jindřicha Kàana z Albestu
 11:30 – 12:00 Viktor VELEK: T. G. Masaryk a hudba
 12:00 – 13:30 • oběd

Chairman: Ľubomír Chalupka

- 13:30 – 14:00 Lubomír TYLLNER: Lidová hudba v péči institucí: lidová píseň v Rakousku, ve
 svobodném státě, za války a v poválečném období
 14:00 – 14:30 Josef ŠEBESTA: Za Smetanu a za Dvořáka: hudby vládního vojska při oslavách
 české hudby v roce 1941 a 1944
 14:30 – 15:00 Jiří ŠTILEC: Proměny hudebního průmyslu v České republice po roce 1990
 15:00 – 15:15 • přestávka

Chairman: Lubomír Spurný

- 15:15 – 15:45 Jana VOJTĚŠKOVÁ: Fondy Českého muzea hudby v roce 200. výročí
 Národního muzea
 15:45 – 16:15 Ľubomír CHALUPKA: Nástup slovenskej hudobnej avantgardy v 60. rokoch
 20. storočia ako organická súčasť česko-slovenského diskurzu o umeleckej
 slobode
 16:15 – 16:45 Stanislav TESÁŘ: Hudební Brno – sto let zápasů o místo na kulturním výsluní
 16:45 – 17:15 Silvia ADAMOVÁ: Erwin Schulhoff. Polyštýlovosť a multikultúrne žriedla
 cyklu *Fünf Pittoresken* Op. 31
 17:30 • ukončení jednání prvního dne

Čtvrtek 31. května 2018

Chairman: Zuzana Martináková

09:30 – 10:00 Jiří SEHNAL: Vývoj pohledu na české hudební dějiny od roku 1945 do dneška

10:00 – 10:30 Vlasta REITTEREROVÁ: Rakousko-české vztahy v hudbě po roce 1948

10:30 – 11:00 Aleš BŘEZINA: „...pour le moment, je suis là-bas toujours considéré comme un *famous Czech composer*...“: ambivalentní vztah Bohuslava Martinů k Československu

11:00 – 11:15 • přestávka

11:15 – 11:45 Michaela IBLOVÁ: Vážná hudba ve stínu budovatelských hesel padesátých let

11:45 – 12:15 Petr KADLEC: Nový život Karla Ančerla v emigraci. Co mu dala Kanada, a ne Československo?

12:30 – 14:00 • oběd

Chairman: Eva Velická

14:00 – 14:30 Zuzana MARTINÁKOVÁ: Vlny úpadku a vzostupu v slovenskej hudobnej tvorbe v druhej polovici 20. storočia

14:30 – 15:00 Petr KOTÍK: Počátky nové hudby v Praze (1959-1964) z perspektivy dneška

15:00 – 15:30 Oskar LEHOTSKÝ: K vzájomným vplyvom českej a slovenskej scény populárnej hudby v rokoch 1969-1989

15:30 – 15:45 • přestávka

Chairman: Petr Daněk

15:45 – 16:15 Eva VELICKÁ: Proměny českých hudebních nakladatelství na pozadí historického vývoje naší země v letech 1918-2018

16:15 – 16:45 Tomáš ŠIMERDA: Hudba v Československé a České televizi od normalizace do roku 2000

16:45 – 17:15 Miroslav PUDLÁK: Česká a slovenská hudba po roce 1945 na mezinárodních festivalech

17:15 – 17:45 Roman BĚLOR: Pražské jaro jako svědek našich hudebních, kulturních a politických dějin po druhé světové válce

18:00 • ukončení jednání druhého dne

Konference je realizována za finančního příspěví Ministerstva kultury České republiky.